

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Президент Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

Сергій КВІТ
«20» травня 2026 р.

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ
для здобуття ступеня магістра за спеціальністю

СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ»

галузь знань:

С «Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини»

освітньо-наукова програма:

«Російські студії: виклики міжнародній безпеці»

Схвалено
Вченою радою
Факультету соціальних наук і соціальних технологій
(протокол № 6 від 19 травня 2026 р.)

КИЇВ – 2026

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Фаховий іспит за спеціальністю СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» (освітньо-наукова програма «Російські студії: виклики міжнародній безпеці») передбачений «Правилами прийому на навчання до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2026 році» для тих вступників, які вступають для здобуття ступеня магістра за спеціальними умовами вступу відповідно до п. 84 розділу V Правил прийому.»

Фаховий іспит за спеціальністю СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» має на меті з'ясувати рівень професійних компетенцій, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів з міжнародних відносин, обізнаності й розуміння зовнішньої політики України, Росії та інших країн; визначення їхньої готовності до засвоєння відповідної освітньо-наукової програми магістерського рівня.

Фаховий іспит за спеціальністю СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» (освітньо-наукова програма «Російські студії: виклики міжнародній безпеці») проводиться очно в комп'ютерних класах НаУКМА із застосуванням технологій комп'ютерного тестування на платформі DistEdu із відеофіксацією процесу. Результати тестування зберігаються в корпоративному хмарному сховищі та/або системі DistEdu.

НаУКМА забезпечує відеозапис вступного іспиту зі спеціальності не менше ніж з двох відеокамер, розміщення на сайті університету, внесення посилання на цей запис в ЄДЕБО впродовж трьох робочих днів після оприлюднення оцінок вступників, а також зберігання відеоматеріалів та письмових робіт протягом одного року.

Кількість тестових завдань – 30, з них: закритих запитань – 25; відкритих запитань – 5.

Тривалість виконання тесту – 120 хв.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ФАХОВОГО ІСПИТУ

Підготовка абітурієнтів потребуватиме обізнаності з ключовими теоріями міжнародних відносин, історією міжнародних відносин, ключовими проблемами і викликами на міжнародній арені, а також підходами до аналізу зовнішньої політики. Також помічними у підготовці можуть бути такі питання-завдання:

1. Ви - аналітик у штаті посольства в державі Х. За якими ознаками ви характеризуватимете безпекові загрози з боку Росії для країни вашого перебування?
2. Проаналізуйте особливості функціонування нових учасників міжнародних відносин на початку ХХІ ст.
3. Схарактеризуйте нові виклики міжнародної безпеки у ХХІ ст.
4. Проаналізуйте особливості «заморожених конфліктів» на пострадянських теренах з погляду Копенгагенської школи безпекових студій.
5. Проаналізуйте особливості боротьби з міжнародним тероризмом у ХХІ ст.
6. Що таке євроатлантична інтеграція? Поясніть на прикладі щонайменше двох країн.
7. Проаналізуйте особливості військово-політичної інтеграції держав Європейського Союзу.
8. Проаналізуйте діяльність ОБСЄ щодо врегулювання заморожених конфліктів.
9. Поясніть концепт м'якої сили (soft power) та проілюструйте його роль у ХХІ ст.
10. Назвіть актуальну проблему у сфері зовнішньої політики України та її основних стейкхолдерів. Запропонуйте метод(и), за допомогою якого можна дослідити цю проблему.
11. Схарактеризуйте значення Віденської конвенції 1969 р. для міжнародних відносин того часу.
12. Що таке заморожені конфлікти? Наведіть приклади та окресліть перспективи кількох заморожених конфліктів.
13. Що таке «гуманітарне втручання» в міжнародний конфлікт? Наведіть приклад гуманітарного втручання в один з міжнародних конфліктів.
14. Схарактеризуйте гуманітарний чинник міжнародної безпеки.

15. Хто або що таке депозитарії? Які функції вони виконують? Поясніть, яке значення має діяльність депозитаріїв у випадках, коли держава-учасниця договору, зокрема Росія, порушує міжнародно-правові зобов'язання
16. Що таке публічна дипломатія? Опишіть та проілюструйте її засоби.
17. Якщо в ООН не переданий двосторонній міждержавний договір, тоді які можуть бути наслідки для держав підписантів?
18. Ви генсек ООН. Вам потрібно найняти людину на посаду керівника Відділу в Секретаріат ООН з координації миротворчих операцій. Людині з яким фахом надаватимете перевагу і чому?
19. Що таке «твіпломасі» або «твіпломатія»? Коли вона з'явилася і які наслідки має для міжнародних відносин? Чи вона є засобом публічної дипломатії?
20. Опишіть передумови створення ООН. Якими є завдання, цілі та структура ООН?
21. Якими є основні напрямки співпраці України та НАТО? На основі яких договорів ця співпраця відбувається?
22. Назвіть основні умови членства країн в Європейському Союзі.
23. Назвіть основні напрями діяльності організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).
24. Назвіть міжнародні організації, членом яких є Україна та охарактеризуйте переваги, які надає нашій державі членство в цих організаціях.
25. Які міжнародні неурядові організації Ви можете назвати? Опишіть цілі та завдання однієї з них.
26. Якою є роль міжнародних організацій у глобальному врядуванні щодо змін природного середовища? Яким чином авторитарні держави, зокрема Росія, можуть підривати або інструменталізувати таку діяльність?
27. Які основні державні інститути відповідальні за прийняття рішень у сфері зовнішньої політики в Україні? Окресліть їхні функції та компетенції.
28. Які українські та закордонні аналітичні центри, що займаються дослідженнями у сфері зовнішньої політики, ви знаєте? Назвіть не менше трьох, стисло охарактеризуйте їхні тематичні напрями.
29. Як Росія використовує торговельні санкції, контрсанкції та обмеження експорту/імпорту як інструмент зовнішньої політики?
30. Яким є значення глобальних ланцюгів вартості для позиціонування країн у світовій економіці?
31. Що таке західницька концепція національного інтересу (1991-1993)?
32. Про що йдеться в Концепції зовнішньої політики РФ від 31 березня 2023 р., яка мета її створення?
33. Коротко схарактеризуйте діяльність таких організацій: ОБСЄ, ОДКБ, ШОС, ОВД. Чи щось спільного/відмінного між ними?
34. Хто з цих дослідників є представником критичної теорії безпеки: К. Волтц, О. Вевер, Дж. Міршаймер?
35. Хто з науковців є яскравим представником школи політичного конструктивізму?
36. Який документ визначає поняття біженця та відповідальність держав, що надають притулок біженцям?
37. Що таке «національна стійкість»? Охарактеризуйте стійкість України під час повномасштабної війни з Росією.
38. З діяльністю яких міжнародних організацій/союзів у першу чергу пов'язані витоки концепції «людської безпеки»?
39. Розкрийте значення для міжнародних відносин теорії сек'юритизації О. Вевера та на якому головному контексті вона базується?
40. Схарактеризуйте роль міжнародних торговельних угод, транснаціональних корпорацій, у сучасному світі та сучасних міжнародних відносинах.
41. Що таке «нейтралітет» в історичній перспективі розвитку міжнародних відносин?

42. Яку роль відіграло Східне Питання в міжнародних відносинах ХІХ ст. – поч. ХХ ст.?
43. Визначте ключові ідеї та тексти Генрі Кіссінджера.
44. Схарактеризуйте основні види дипломатії (включно з публічною та громадянською дипломатією, багатостороння дипломатія тощо).
45. Що таке неурядові організації? Яка їх історія становлення та сучасна роль у міжнародних відносинах.
46. Яка головна мета геополітичних доктрин Росії та суть концепції їх зовнішньої політики?
47. Визначте основні етапи та ключові фігури зовнішньої політики Росії після розпаду СРСР.
48. Коротко охарактеризуйте поняття «геополітика», його термінологічні особливості, основних теоретиків та сучасний вимір застосування
49. Розкрийте ключові відмінності між концепціями «heartland» та «rimland» в межах теорії міжнародних відносин.
50. Феномен множинності столиці – яка країна репрезентує цей феномен та які причини його появи? Наскільки ефективно себе демонструє такий тип урядування?
51. Опишіть типи територій за правовим режимом: державні, з міжнародним, зі змішаним режимом, територій з особливим правовим режимом – демілітаризованих та нейтралізованих.
52. Які переваги та недоліки двох основних парламентських систем – однопалатної та двопалатної? Які країни представляють кожна з систем?
53. Чи можна вважати регіоналізацію реакцією на глобалізацію, її обмеженням або однією з форм її прояву?
54. Розкрийте різницю понять демаркації та делімітації кордонів. Які були проблеми в процесі делімітації та демаркації кордонів України на сучасному етапі?
55. Як теорії класичного реалізму та неореалізму пояснюють сучасну зовнішню політику Російської Федерації та її прагнення до формування багатопольярного світу?
56. Опишіть концепт «безпекової дилеми» (security dilemma) на прикладі відносин між НАТО та Росією у ХХІ столітті.
57. Як конструктивізм допомагає зрозуміти формування концепту «русського міра» та його використання як інструменту зовнішньої політики?
58. Що таке «державний ревізіонізм» у міжнародних відносинах? Назвіть ознаки, які дозволяють аналітикам відносити сучасну Росію до держав-ревізіоністів.
59. Проаналізуйте концепцію «балансу сил» (balance of power) у контексті еволюції архітектури європейської безпеки після 2014 року.
60. Яка роль Російської Федерації як постійного члена Ради Безпеки ООН у системі підтримання міжнародного миру, і як зловживання правом вето впливає на ефективність цієї організації?
61. Що таке «гібридна війна» (hybrid warfare)? Назвіть її основні невійськові компоненти, які застосовуються у протистоянні між Росією та країнами Заходу.
62. Якими є основні геополітичні наслідки розпаду СРСР для безпекового середовища у Східній Європі та Центральній Азії?
63. Охарактеризуйте еволюцію відносин між Росією та НАТО від моменту підписання Основного положення акта (1997 р.) до рішень останніх самітів Альянсу.
64. У чому полягає суть політики «Східного партнерства» ЄС, і чому цей проєкт став точкою геополітичної напруги у відносинах між Брюсселем та Москвою?
65. Проаналізуйте динаміку стратегічного партнерства між Росією та Китаєм.
66. Яке місце посідає Арктичний регіон у сучасній геополітиці та які безпекові виклики пов'язані з його мілітаризацією?
67. Що таке «енергетична дипломатія» і за яких умов вона перетворюється на інструмент політичного тиску?
68. Як тип політичного режиму держави впливає на її зовнішню політику з точки зору ліберальної теорії міжнародних відносин (зокрема, теорії «демократичного миру»)?
69. Охарактеризуйте поняття «інформаційна війна» та «дезінформація» та їхню роль у міжнародних відносинах.
70. Яка роль ОДКБ на пострадянському просторі, і чому її часто порівнюють (чи протиставляють) НАТО?

71. Проаналізуйте вплив міжнародних санкцій як інструменту стримування в міжнародних відносинах: які їхні сильні та слабкі сторони на прикладі санкційного тиску проти РФ?
72. Які базові принципи Статуту ООН та Заключного акта Гельсінських угод 1975 року були порушені внаслідок повномасштабного вторгнення Росії в Україну?
73. Охарактеризуйте міжнародно-правову концепцію «Відповідальність за захист» (Responsibility to Protect — R2P).
74. Яку роль відіграє Міжнародний кримінальний суд (МКС) у розслідуванні воєнних злочинів та забезпеченні невідворотності покарання на міжнародному рівні?

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

1. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики : Вибр. наук, праці / О. С. Власюк. К. : НІСД, 2016. 528 с.
2. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
3. Кіссінджер Г. Світовий порядок / К.: Наш формат, 2017.
4. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій /Харків, Віват. 2020.
5. Муазі Д. Геополітика емоцій/ К.: Брайт Букс, 2018.
6. Парахонський Б. О. Актуальні виклики та загрози регіональній безпеці: висновки для України/Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська; за заг. ред К. А. Кононенка: аналіт доп. / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська. К. : НІСД, 2014. 48 с. (Сер. «Національна безпека», вип. 6).
7. Турчин Я.Б. та ін. Історія міжнародних відносин. Навчальний посібник / Я. Б. Турчин, Р. Б. Демчишак, Т. І. Плазова. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. 140 с.
8. Яковлев М. В. Концепт «модель нейтралітету» як інструмент політичних маніпуляцій по відношенню до України (методологічний вимір). Політикус : наук, журнал. 2022. № 2. С. 98-104.
9. Яковлев М. Що криється за «русифобією» в які Росія звинувачує увесь світ? <https://spa.ukma.edu.ua/analytics/shcho-kryietsia-za-msofobiieiu-v-iakiy-rosiia-zvynuvachuieues-svit/>
10. Berridge G.R., Keens-Soper Maurice, and Otte T.G. (Eds.) Diplomatic theory from Machiavelli to Kissinger, NY, Palgrave, 2001, Pp. 227.
11. Buzan, B., Hansen, L. The evolution of international security studies / Barry Buzan, Lene Hansen. Cambridge, UK ; New York : Cambridge University Press, 2009. xvi, 384 p.
12. Christian Reus-Smit and Duncan Snidal (eds), *Oxford Handbook of International Relations*, 2008.
13. Dannreuther, R. International Security, The Contemporary Agenda. Cambridge, Polity Press, 2008.
14. Jackson, Robert H, and Georg Sorensen. *Introduction to International Relations: Theories and Approaches*. Oxford: Oxford University Press, 2007.
15. John J. Mearsheimer. Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin. (Foreign Affairs).
16. John Lough. *Russia's Energy Diplomacy*. (Chatham House). Joseph S. Nye, Jr, Soft power, *Foreign Policy*. No. 80, 1990, pp. 153-171 OR: Nye, J. S., Jr. (2011). *The Future of Power*. New York: Public Affairs.
17. Leguey-Feilleux Jean-Robert, *Global Governance Diplomacy: The Critical Role of Diplomacy in Addressing Global Problems*, London/Maryland, Rowman & Littlefield
18. Mark Galeotti (2016) Hybrid, ambiguous, and non-linear? How new is Russia's 'new way of war'?, *Small Wars & Insurgencies*, 27:2, 282-301, DOI: 10.1080/09592318.2015.1129170 Paul R. Viotti, Mark V. Kauppi, *International Relations Theory*. Longman, 2013.
19. Sharp Paul, *Diplomatic Theory of International Relations*, UK/US, Cambridge University Press, 2009, Pp. 359.
20. Szulecki, K., Overland, I. Russian nuclear energy diplomacy and its implications for energy security in the context of the war in Ukraine. *Nat Energy* 8, 413–421 (2023). <https://doi.org/10.1038/s41560-023-01228-5> Tsygankov, Andrei P., ed. *Routledge Handbook of Russian Foreign Policy*. London: Routledge, 2018.

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання фахового іспиту за спеціальністю СЗ «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» (освітньо-наукова програма «Російські студії: виклики міжнародній безпеці») оцінюються фаховою екзаменаційною комісією за 200-бальною шкалою. Правильна відповідь на кожне закрите запитання оцінюється максимум у 5 балів, на відкрите запитання – максимум 15 балів за такими критеріями:

Кількість балів за відповідь на відкрите питання	Критерії оцінювання
15	У відповіді на відкрите питання абітурієнт переконливо демонструє знання матеріалу з теорій міжнародних відносин, принципів, правил і норм співіснування держав у сучасному світі, принципів вироблення та впровадження зовнішньої політики держави, історії відносин між окремими країнами, структури та засад діяльності міжнародних організацій; містить в повному обсязі логічно та структуровано викладену обґрунтовану відповідь, в якій також аргументовано викладено власний погляд на проблему чи особисту оцінку ситуації; відповідь доводить глибокі та всебічні знання абітурієнта, у ній продемонстровані уміння аналізувати й оцінювати сучасні (а не застарілі) факти; відмінні презентаційні навички; здатність виокремлювати тренди й робити прогнози; демонструє самостійність і креативність у викладенні думок; грамотність та акуратність у викладенні матеріалу.
10 - 14	Абітурієнт надав повне та аргументоване розкриття проблеми, однак допускаються певні незначні неточності й похибки у логіці викладення теоретичного матеріалу або при критичному аналізі практичного випадку; орієнтується в питаннях зовнішньої та міжнародної політики, особливостей світових політичних, економічних, демографічних і культурних процесів; демонструє системний характер знань, здібності до їх самостійного поповнення в процесі представлення аналітичної записки; демонструє уміння аналізувати й критично оцінювати факти; демонструє творчий підхід до аналізу міжнародних процесів; добрі презентаційні навички; демонструє самостійність у викладенні думок; грамотність та акуратність у викладенні матеріалу.
5 - 9	Абітурієнт демонструє знання, представлені у відповіді на питання, в необхідному обсязі; однак недостатньо орієнтується в деталях чи окремих аспектах питання; непереконливо демонструє загальні чи фахово-спеціалізовані знання, подає неадекватні чи непереконливі приклади, допускає плутанину з поняттєвим апаратом, нездатний адекватно оцінити факти та явища, інтерпретувати їх, пояснити з погляду окремих теорій; подає недостатньо переконливу аргументацію своєї точки зору;

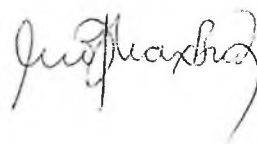
	демонструє посередні презентаційні навички в контексті аргументації; демонструє посередню грамотність у викладенні матеріалу, припускається помилок, які ускладнюють розуміння відповіді.
0 - 4	Абітурієнт демонструє вкрай слабке знання та низький рівень розуміння загальної специфіки поставленого питання, демонструє незнання наукових чи історичних фактів, визначень, теорій та тенденцій; у відповіді відсутні ознаки наукового мислення, зокрема через апелювання до сумнівних джерел чи псевдонаукових теорій; відповідь на питання містить слабке (незадовільне) орієнтування в питаннях міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, не орієнтується в основних теоріях міжнародних відносин, допускає критичні помилки та незнання ключових міжнародних подій; демонструє незадовільні навички аргументування, неспроможність викласти свою думку; демонструє недостатню грамотність і відсутність зв'язного мовлення у викладенні матеріалу, робить помилки, які майже унеможливають відповіді на питання.

Використання штучного інтелекту у відповідях на питання означає оцінку 0 (нуль балів) за відповідь.

Абітурієнт вважається таким, що склав фаховий іспит за спеціальністю **С3 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» (освітньо-наукова програма «Російські студії: виклики міжнародній безпеці»)**, якщо оцінка за тестування становить 100 - 200 балів.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка становить 0 - 99 балів, абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність **С3 «МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ» (освітньо-наукова програма «Російські студії: виклики міжнародній безпеці»)**.

Голова фахової атестаційної комісії

Максим ЯКОВЛЄВ